ANLATIM BİÇİMLERİ

1 AÇIKLAMA (Açıklayıcı Anlatım)

Bilgi veren metinlerdir.

- Amaç, bir konu hakkında bilgi vermek, öğretmek, açıklamak ve aydınlatmaktır.
- Genellikle nesnel (kişisel duygu katmadan) bir anlatım kullanılır.
- Tanım, açıklama, örnekleme, karşılaştırma gibi yollarla bilgiler sunulur.
- Genellikle bilimsel, öğretici, ansiklopedik metinlerde kullanılır.

Örnek:

Depremler, yer kabuğundaki kırılmalar sonucunda oluşan sarsıntılardır. Depremler genellikle fay hatlarının bulunduğu bölgelerde daha sık görülür.

2 ÖYKÜLEME (Öyküleyici Anlatım)

Olayı içinde yaşatan metinlerdir.

- Amaç, bir olayı, durumu ya da yaşanmışlığı okuyucuya yaşatmak, hissettirmektir.
- Hareket (eylem) önemlidir, olaylar belirli bir zaman ve mekân içinde anlatılır.
- Genellikle gerçek ya da hayalî olaylar ele alınır.
- Roman, hikâye, masal, anı, gezi yazısı gibi türdeki metinlerde kullanılır.

Örnek:

Sabah erken saatlerde yola çıktık. Güneş yeni doğuyordu. Köyün dar sokaklarında ağır ağır yürürken bir anda eski evin kapısı aralandı. İçeriden tanıdık bir ses yükseldi...

3 BETİMLEME (Betimleyici Anlatım)

İzlenim kazandırmaya yönelik metinlerdir.

- Amaç, bir varlığı, yeri, kişiyi ya da olayı okuyucunun gözünde canlandırmak, onda bir izlenim uyandırmaktır.
- Varlıkların özellikleri (rengi, şekli, kokusu, sesi vb.) ayrıntılı olarak anlatılır.
- Daha çok sıfatlar, benzetmeler, duyulara hitap eden ifadeler kullanılır.
- Doğa, insan, mekân, eşya betimlemelerinde sıklıkla kullanılır.

Örnek:

Gölün etrafını saran çam ağaçları, rüzgârla birlikte yavaş yavaş sallanıyordu. Suyun yüzeyi masmavi, durgun ve pırıl pırıldı. Uzakta yükselen dağlar, karla kaplı zirveleriyle gökyüzüne uzanıyordu.

4 TARTIŞMA (Tartışmacı Anlatım)

Kanıları değiştirmeye yönelik metinlerdir.

- Amaç, bir konuda düşünce ileri sürmek, bu düşünceyi savunmak ve okuyucunun kanılarını değiştirmektir.
- Kişisel görüş ve yorumlar ön plandadır.
- Gerekçe, örnek, karşıt görüş ve çıkarımdan yararlanılır.
- Makale, deneme, eleştiri, söyleşi, tartışma yazılarında kullanılır.

Örnek:

Bana göre kitap okumak, insanın dünyasını genişleten en önemli alışkanlıktır. Çünkü kitap, yalnızca bilgi vermez; aynı zamanda farklı hayatları tanımamızı, olaylara başka açılardan bakmamızı sağlar.

DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

Yazar, anlatmak istediği düşünceyi daha açık, inandırıcı ve etkileyici hâle getirmek için çeşitli geliştirme yollarından yararlanır.

1 TANIMLAMA

Bir kavramın, varlığın ya da durumun ne olduğunu, özelliklerini açıklayarak anlatma yoludur. **Nedir?** sorusuna cevap verir.

Örnek:

"Deprem, yer kabuğundaki ani hareketler sonucu oluşan, insanların yaşamını etkileyen doğal bir afettir."

2 BENZETME

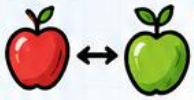

Bir varlık ya da durumun, başka bir varlığa benzetilerek anlatılmasıdır.

Örnek:

"Çocuğun gözleri, gökyüzü kadar masum ve berraktı."

3 KARŞILAŞTIRMA

İki ya da daha fazla varlık, durum veya düşüncenin benzer veya farklı yönleri ortaya konularak anlatılmasıdır.

Örnek:

"Köy yaşamı, şehir yaşamına göre daha sakin, daha huzurlu ve daha doğaya yakındır."

4 ÖRNEKLENDİRME

Anlatılan düşünceyi somutlaştırmak, daha iyi anlaşılmasını sağlamak için örnekler verme yoludur.

Örnek:

"Sağlıklı yaşam için spor yapmak, dengeli beslenmek, yeterli uyumak gibi alışkanlıklar önemlidir."

5 TANIK GÖSTERME

Anlatılan düşünceyi inandırıcı kılmak için, alanında uzman kişilerin görüşlerine, sözlerine ya da başkalarının deneyimlerine yer verme yoludur.

Örnek:

"Ünlü bilim insanı Albert Einstein, 'Hayal gücü, bilgiden daha önemlidir.' sözleriyle yaratıcılığın değerini vurgular."

6 SAYISAL VERİLERDEN YARARLANMA

Anlatılan düşünceyi daha somut ve inandırıcı kılmak için sayı, yüzde, istatistik, grafik gibi sayısal verilerden yararlanma yoludur.

Örnek:

"TÜİK verilerine göre ülkemizde 2025 yılında kitap okuma oranı %35'e yükselmiştir."